

KAYA KEKLİKLERİNİN (A. graeca) 2. YAŞ VERİM PERFORMANSLARI*

Orhan Çetin^{@1} Kemal Kırkçı¹ Aytekin Günlü¹ Cafer Tepeli¹

Second Years Production Performances of Rock Partridges (A. graeca)

Özet: Kaya keklıklarının 2. yaş verimlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada, 1. yaş yumurta ve kuluçka verimleri belirlenmiş olan 24 adet dişi ve 8 adet erkek keklık kullanıldı. Keklikler sürü halinde kafeste tutuldular ve normal gün ışığı harici herhangi bir aydınlatma uygulanmadı. Kaya keklıklarının 1. ve 2. yaş yumurta verimi (adet), yumurta verimi (%), fertilité, kuluçka randımanı ve çıkım oranı değerleri sırasıyla; 34.16 ve 45.65 adet, % 36.34 ve 35.72, % 96.90 ve 93.48, % 78.47 ve 77.11 ve % 80.97 ve 82.49 olarak belirlendi. Verim ortalamaları arasında farklılık istatistiki olarak önemsizdir (P>0.05). Sonuçta Kaya keklıklarının 2 yıl damızlıkta tutulmasının herhangi bir sakıncası olmadığı, üstelik az sayıda damızlık keklikle işe başlayan yetiştiriciler için ekonomik olduğu kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Keklik, İkinci Yaş, Verim Özellikleri

Summary: This study has been carried out to determine second years production performances of Rock Partridges (A. graeca). Partridges were mated in cage and under only day light condition both first and second years as a flock consisted of 24 female and 8 male in which two years old. Average number of egg production, percentage of egg production, fertility, hatchability, hatchability of fertil eggs of 1 and 2 aged of partridges were determined as; 34.16 and 45.65, 36.34 and 35.72 %, 96.90 and 93.48 %, 78.47 and 77.11 % and 80.97 and 82.49 % respectively. There was no statistically significant difference between the all tested average production performances of first and second years. As a result of this study it was considered that rock partridges also can be used second years for breeding.

Key Words: Partridge, Second Age, Production Characteristics

Giriş

Keklik, Sülüngiller (Phasianidae) familyasının Alectoris ve Perdix cinslerine giren kuşların ortak adıdır (Turan, 1990; Özçelik, 1995). Türkiye'de keklık ırklarından Kınalı keklık (A. chukar), Kaya keklığı (A. graeca), Çil keklık (Perdix perdix) ve Kum keklığı (Ammodendrix griseogularis) bulunmaktadır (Kızıroğlu, 1983). Bunlardan en fazla yayılma alanı bulmuş olanı Kınalı Kekliklerdir.

Keklikler günümüzde av turizmine materyal olmalarından dolayı ekonomik önem taşımaktadırlar. Üretilen ve özel avlamlara salınan keklıklarından önemli miktarda ekonomik gelir elde edilmektedir. Böyle avlamlar Türkiye'de de kurulmaya başlamıştır. Türkiye'deki avlamlarda üretilen keklık, Kaya keklığıdır (A. graeca). Üreme yönünden bu keklığın seçiminin monogamik olmamaları ve üzerlerinde çok sayıda araştırma (Woodard ve morzenti, 1975; Woodard ve ark, 1981; Woodard ve ark, 1982; Meyer ve Millam 1986; Yannakopoulos, 1992; Kırkçı ve ark, 1999) yapılmış olması gibi sebepler vardır. Türkiye'de yetiştirilen Kaya keklıkları yurt dışından ithal edilmişlerdir (Arpaz, 1994). Bu ise Türkiye'de keklık yetiştiriciliğinin önündeki en

büyük engeldir. Dolayısıyla Türkiye'de keklık yetiştiriciliğinin yaygınlaşması için damızlık materyalinin çoğaltılması ve damızlık keklıklarından olabildiğince faydalanmak gerekmektedir.

Meyer ve Millam (1986) yumurta verimi yönünden seleksiyona tabi tutulmuş ve tutulmamış Kınalı keklıkların yumurta verimini 65 ve 49.96 adet olarak bildirmişlerdir. Çetin ve ark. (1997) ise kafes ve sürü halinde tutulan bir yaşlı Kınalı keklıklarındaki yumurta verimini 11.20 ve 38.40 adet olarak bildirmişlerdir. Yannakopoulos (1992) tabii aydınlatma şartlarında tutulan Kaya keklıklarından 50.36 adet, Woodard ve ark. (1981)'da değişik yaş gruplarındaki kaya keklıklarından 21.7-67.1 adet yumurta verimi almışlardır. Kırkçı ve ark. (1999) ise suni ve tabii aydınlatma uygulanan 1 yaşlı Kaya keklıklarından sırasıyla 57.88 ve 45.38 adet/keklık yumurta almışlardır.

Kınalı keklıklarında yumurta verimi oranını Çetin ve ark. (1997) % 16-47 olarak belirlerken; Kırkçı ve ark. (1999), Kaya keklıklarında bu değeri % 38.45-43.84 olarak bildirmişlerdir.

Kekliklerin çiftleşme dönemleri bahar aylarıdır. Bu

dönem suni aydınlatma ile yaz sonlarına kadar uzatılabilmektedir (Embry, 1997). Çetin ve ark. (1997) bu dönemi Kınalı keklüklerde 68-83 gün, Yannakopoulos (1992) ise Kaya keklüklerinde 120 gün olarak bildirmiştir. Kırıkçı ve ark. (1992) ise suni ve tabii aydınlatma uygulanan keklüklerde bu süreyi 132 ve 118 gün olarak bildirmiştir.

Kekliklerde yapılan araştırmalarda bildirilen fertilité oranı % 14.4-90.64 arasında değişmektedir (Woodard ve Morzenti, 1975; Woodard ve ark, 1981; Woodard ve ark, 1982; Kırıkçı ve ark, 1999). Kınalı keklüklerde ise % 57.14-89.06 olarak bildirilmiştir (Çetin ve ark, 1997).

Kaya keklüklerinin kuluçka randımanını Woodard ve ark. (1981) % 61.5-77.8, Woodard ve ark. (1982) % 32.2-79.0, Yannakopoulos (1992) % 85.31 ve Kırıkçı ve ark. (1999) % 75.92-87.96 olarak bildirirlerken; Çetin ve ark. (1997) Kınalı keklüklerin kuluçka randımanını % 53.57-81.25 olarak belirlemişlerdir. Woodard ve Morzenti (1975) 1-7, 8-14, 15-21 ve 22-28 gün depolanan keklük yumurtalarından sırasıyla; % 60.2, 62.8, 62.1 ve 56.3; depolama esnasında çevirme işlemi uygulanan yumurtalardan ise aynı sırayla; % 57.1, 74.4, 62.1 ve 56.3 oranında kuluçka randımanını bildirmişlerdir. Embry (1997)'de keklük yumurtalarının 15 gün depo edilmesini tavsiye etmiştir.

Kaya keklüklerinde dömlü yumurtalardan çıkan civciv oranı oldukça yüksektir. Örneğin, bu değeri Yannakopoulos (1992) % 88.04, Kırıkçı ve ark. (1999) ise % 92.79 ve 97.05, Kınalı keklüklerde ise % 91.11 ve 93.75 olarak belirlenmiştir (1997).

Bu araştırmada; damızlık olarak iki yıl üst üste kullanılan Kaya keklüklerinin yumurta ve kuluçka verim özelliklerini incelemek amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot

Araştırmanın materyalini S.Ü. Veteriner Fakültesi Hayvancılık Araştırma ve Uygulama Ünitelerinde 1. yaşında damızlıkta kullanılmış olan 2 yaşlı 24 adet dişi 8 adet erkek Kaya keklüğü oluşturmuştur. Kekliklerin 1. yaştaki verimleri kontrol olarak kullanılmıştır.

Keklikler Veteriner Fakültesi Hayvancılık Araştırma ve Uygulama Çiftliği Keklik Yetiştirme Ünitelerinde (1.2x6.0x1.2 m boyutlarında ve zemini tel ızgaralı açık alanı ve 1.2x1.2x1.2 m boyutlarında kapalı alanı olan yan açık kümes) barındırılmıştır.

Araştırmanın materyali olan keklükler çiftleşme mevsiminin başlangıcından 1 ay öncesine kadar (15 Mart) % 12-13 HP; bu zamandan sonra ise % 24 HP içeren rasyonla ad libitum olarak beslendiler. Gün ışığı haricinde herhangi bir aydınlatma uygulanmamıştır.

Kekliklerden elde edilen yumurtalar 15 gün depolandılar ve kuluçka makinesine 15 gün aralıklarla ko-

nuldular. Kuluçkadan sonra çıkan civcivler, embriyonik ölümler ve dölsüz yumurtaların sayısı belirlenmiştir.

Bu araştırmada 2. yıl damızlıkta kullanılan keklüklerin yumurta verimi (adet), yumurta verimi oranı (%), kuluçka randımanı, fertilité ve çıkım oranları belirlendi ve aynı keklüklerin 1. yıl verimleriyle karşılaştırıldı. Özelliklerin ortalama değerleri arası farklılıkların istatistikî analizinde iki yüzde arasındaki farkın önem kontrolü (t testi) kullanıldı (Kutsal ve ark., 1990).

Bulgular

Araştırmada kullanılan Kaya keklüklerinden 1. yaşta yumurtlama periyodu 94 gün sürerken; 2. yaşta 127 gün devam etmiştir. Bu keklüklerin 1. ve 2. yaş yumurta ve kuluçka verimleri Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Kaya Kekliklerinin 1. ve 2. Yaş Yumurta ve Kuluçka Verimleri

Özellikler	1. yaş (kontrol)	2. yaş	Önemlilik
Yumurta verimi (Adet)	34.16	45.65	-
Yumurta verimi oranı (%)	36.34	35.72	-
Fertilité (%)	96.90	93.48	-
Kuluçka Randımanı (%)	78.47	77.11	-
Çıkım Oranı (%)	80.97	82.49	-

- (P>0.05)

Tablo 1'den de görüleceği üzere Kaya keklüklerinin 1. ve 2. yaş yumurta ve kuluçka verim özellikleri arasında istatistikî bir farklılık belirlenememiştir.

Tartışma ve Sonuç

Yumurta verimi: Bu araştırmada 1. ve 2. yaş gruplarında keklük başına yumurta verimi 34.16 ve 45.65 adet/keklük'dir ve iki grup arasında istatistikî olarak önemsiz de olsa bir farklılık (11.49 adet) vardır. Yumurta verimi oranı bakımından ise bu düzeyde bir farklılık yoktur. Bu araştırmada elde edilen yumurta değerleri Meyer ve Millam (1986)'ın bildirdiği değerlerden düşüktür. Buna mukabil, Kaya keklüklerinin 2. yaş verimleri Çetin ve ark. (1997)'nin Kınalı keklüklerden elde ettiği yumurta sayısından yüksektir. Aynı sürüde 2. yaş yumurta veriminin 1. yaştan sayısal yüksekliği yıllar arası mevsim farklılığına ve dolayısıyla yumurtlama periyodunun uzunluğuna bağlanabilir.

Yumurtlama periyodu 1. yaşta 94 gün, 2. yaşta ise 127 gün olarak belirlenmiştir. Farklılık yıllar arasındaki yağmur, sıcaklık gibi iklim farklılıklarına bağlanabilir. Bu süreler Çetin ve ark. (1997)'nin Kınalı keklükler için bildirdiği sürelerden uzun, 1. yaştan elde edilen süre Yannakopoulos (1992)'un Kaya keklükleri için bildirdiği süreden daha kısa bulunurken, 2. yaşta belirlenen süre benzer bulunmuştur.

Kekliklerin 1. ve 2. yaş fertilité değerleri % 96.90 ve 93.48 olarak belirlenmiş ve farklılık istatistiki olarak önemsizdir. Her iki yaştan elde edilen fertilité Kaya keklıği (Woodard ve ark, 1981; Woodard ve ark, 1982; Yannakopoulos, 1992) ve kınalı keklık için bildirilen (1997) değerlerden yüksektir.

Kekliklerden 1. ve 2. yılda elde edilen yumurtaların kuluçka randımanı değerleri arasında farklılık belirlenememiştir. Elde edilen değerler bazı araştıncıların (Woodard ve ark, 1981; Yannakopoulos, 1992; Çetin ve ark, 1997; Kırıkçı ve ark; 1999) bildirdiği değerlere benzerlik göstermekle beraber, Woodard ve Morzenti (1975)'nin bildirdiği değerlerden yüksek bulunmuştur.

Araştırmada 2. yılda tekrar damızlıkta kullanılan Kaya keklıklarında döllü yumurtalardan çıkan civciv oranı artış göstermiş, fakat değerler arasındaki farklılık istatistiki olarak önemli bulunmamıştır. Ancak hem 1. yaş ve hem de 2. yaş çıkım oranı Çetin ve ark. (1997), Kırıkçı ve ark. (1999), Woodard ve Morzenti (1975) ve Yannakopoulos (1992) gibi araştıncıların bildirdişlerinden düşük bulunmuştur. Bu düşüklüğün sebebi keklıkların yumurta verimlerinin büyük ölçüde yaz aylarına sarkması ve yumurtaların depolanma şartlarının optimizasyonunun sağlanamaması olabilir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Kaya keklıklarının 2 yıl damızlıkta tutulmasının herhangi bir sakıncası olmadığı, üstelik az sayıda damızlık keklikle işe başlayan yetiştiriciler için ekonomik olduğu kanaatine varılmıştır.

Kaynaklar

- Arpaz, M. (1994). Karşılıklı Görüşme. Nazilli, Aydın.
Çetin, O., Kırıkçı, K., Gülşen, N. (1997). Farklı Bakım şart-

larında Kınalı Kekliklerin (A. chukar) Bazı Verim Özellikleri. Vet. Bil. Derg. 13, 2:5-10.

Embury, I. (1997). Raising Chukar Partridges. Http://www..agric.nsw.gov.au/mdil/poultry-pub/061999.00015.html.

Kırıkçı, K., Tepeli, C., Çetin, O., Günlü, A., Yılmaz, A. (1999). Farklı Barındırma ve Aydınlatma şartlarında Kaya Kekliklerinin (A. graeca) Bazı Verim Özellikleri. Vet. Bil. Derg. 15,1:15-22.

Kızıroğlu, İ. (1983). Türkiye Kuşları. T.O.K.B. Tabii Hayatı Korumaya Genel Müdürlüğü Yayınları.

Kutsal, A., Alpan, O., Arpacık, R. (1990). İstatistik Uygulamalar. Bizim Büro Basımevi, Ankara.

Meyer, W.E., Millam, J.R. (1986). Primary Feather Molt and Serum Luteinizing Hormone Concentration in Chukar Partridge (Alectoris chukar) during a Photoperiodically Induced Molt with or without Fasting. Poultry Sci. 65, 1615-1622.

Özçelik, M. (1995). Kuşlar Dünyası. Bilim ve Teknik. 328, 66-73.

Turan, N. (1990). Türkiye'nin Av ve Yaban Hayvanları:Kuşlar. Orman Gen. Müd. Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayınları.

Woodard, A.E., Morzenti, A. (1975). Effect of Tuning and Age of Egg on Hatchability in the Pheasant, Chukar and Japanese Quail. Poultry Sci. 54, 1708-1711.

Woodard, A.E., Abplanalp, H., Snyder, L. (1982). Inbreeding Depression in the Red-Legged Partridge. Poultry Sci. 61, 1579-1584.

Woodard, A.E., Snyder, R.L., Abplanalp, H. (1981). Reproductive Performance in Aged Partridge. Poultry Sci. 60, 2006-2009.

Yannakopoulos, A.L. (1992). Greek Experiences with Gamebirds. Anim. Breed. Abstr., 60, 3375.